

Originile creștinismului

În primul secol al erei noastre, în Imperiul roman s-a făcut apariția o nouă religie: creștinismul. Aducând un mesaj universal, mai presus de diviziunile naționale sau sociale, creștinismul avea să devină religia dominantă pe întreg cuprinsul Imperiului roman

IUDEEA ROMANA

Din anul 63 î. Cr., Iudeea este inclusă în provincia romană Siria. Regii Iudeii domnesc sub autoritatea proconsulului roman. Ocupația romană i-a divizat pe evrei în mai multe grupări. Saducheeii reprezentau bogata și influentă aristocrație preoțească, colaboratoare a romanilor. Fariseii erau partizanii respectării cu strictețe a Legii lui Moise. Zelotii erau adepții rezistenței armate, violente, contra romanilor. Esenienii erau o sectă care, dezgustată de societatea din timpul ei, a preferat să trăiască în comunități monarhale izolate.

O componentă esențială a iudaismului era ideea venirii unui salvator, Mesia, care să elibereze poporul evreu.

CREȘTINISMUL ȘI MESAJUL SAU

Nucleul întregii doctrine (doctrina reprezintă pentru creștini totalitatea credințelor, a ideilor, a regulilor, care definesc o concepție a omului față de Dumnezeu, față de lume și față de ceilalți) creștină este Iisus, pe care discipolii săi l-au numit Mesia (Unsul, în grecește Christos). Născut în Palestina, în anul 5 î. Cr., el a fost răstignit în anul 30 d. Cr. Viața și scurta lui apariție de Mesia sunt descrise de Evanghelii.

Iisus nu a contestat religia evreilor, dar a încercat să depășească limitele unei comunități umane restrânse, mesajul său fiind adresat tuturor oamenilor. Creștinismul este o religie întemeiată pe iubirea aproapelui și pe virtuți morale. Creștinilor li se promitea după moarte viața eternă în împărăția lui Dumnezeu, Paradisul.

INEPUTURILE CREȘTINISMULUI

Componenta esențială a acestei noi religii este iudaismul, care a promovat monoteismul, speranța mesianică, sistemul etic cel mai riguros existent atunci (cele 10 porunci), o filozofie a istoriei (Dumnezeu va triumfa asupra eșecului pe care omul l-a înregistrat în încercarea lui de a aduce în istorie o epocă de aur), și o carte sfântă (Vechiul Testament), care, împreună cu Noul Testament, vor constitui Biblia.

Limba în care s-a difuzat creștinismul a fost cea greacă, o adevărată limba universală antică. Momentul-cheie care a dus la distrugerea credințelor politeiste grecești a fost apariția filozofiei raționale în secolul al VI-lea î. Cr. Într-o foarte curând, filozofia nu va mai reuși să ofere o unitate spirituală lumii grecești (cum fuseseră înainte panteonul zeilor, cultul lor, marile serbări panelenice). Ea însăși se va diviza în diverse școli filozofice: stoicismul (cu detașarea sa), epicureismul (cu individualismul și urmărirea satisfacției personale) și materialismul, care au influențat profund orientarea generală. Elementele prin care s-au manifestat însă afinitățile religioase între greci și religia creștină nou apărută au fost platonismul, cu ideea nemuririi sufletului, și stoicismul, cu ideea lumii de dincolo.

Contribuția romanilor la constituirea noii religii a fost una special politică. Ei au avut ca nimeni alții până atunci sentimentul unității omenirii sub o lege universală. Cuceririle romane au dus, pe de altă parte, la pierderea credinței multor popoare în propriii lor zei, instituind un model comun.

RĂSPÂNDIREA CRISTINISMULUI

Creștinismul s-a adresat mai întâi evreilor. El s-a extins repede la Ierusalim, dar tot aici și-a avut primul martir, pe Ștefan, ucis cu pietre de evrei. Personalitățile cele mai importante care au ajutat la răspândirea creștinismului au fost Pavel și Petru, care a convertit pentru prima dată un ne-evreu, pe Cornelius, un sutaș roman. Conciliul de la Ierusalim din anul 49 d. Cr. a decis ca noua religie să iasă din granițele ei inițiale, adresându-se și celorlalte popoare. Creștinismul devine prin aceasta o religie distinctă de iudaism. Cu ajutorul lui Pavel apar primele comunități de creștini printre evrei, dar și printre greci și romani. Două acte rituale trebuiau respectate în primul rând pentru a fi considerat creștin: botezul și euharistia (impărtășania).

LUPTA CRISTINISMULUI PENTRU SUPRAVIETUIRE

Biserica a avut de înfruntat circa 300 de ani problema externă a persecuțiilor (din partea statului roman) și pe cea internă a ereziei.

Cauzele persecuțiilor romane au fost de mai multe feluri. Mai întâi politice, căci creștinii îi erau loiali lui Cristos, iar romanii Cezarului, cele două ordini intrând adesea în conflict. Alte cauze au fost de natură religioasă, creștinii refuzând sacrificiile pe altare și în general idolii; socială, creștinii militând pentru egalitate socială, ceea ce în ochii aristocrației romane constituia o adevărată revoluție; economică, fabricanții de idoli, pictorii, arhitecții, preoții nefiind entuziasmați de această religie care le amenința mijloacele de existență.

Persecutarea creștinilor a fost atât religioasă, cât și politică. Primul mare persecutor a fost Nero, care a răspândit zvonul că incendierea Romei s-ar fi

datorat acestora. Ca urmare a acestei acuze, creștinii au fost martirizați - au fost uciși în amfiteatrele romane, sfâșiati fiind de animale sălbatice. Ei au adoptat, datorită persecuției, o viață clandestină, mutându-și reuniunile în catacombe. Se organizau însă temeinic, comunitățile lor fiind conduse de episcopi. Ultima mare persecuție datează din 303 și a fost ordonată de împăratul Diocletian.

LUPTA PENTRU DOCTRINA

Biserica a trebuit să lupte pe de altă parte și pentru apărarea doctrinei, în special cu cei care încercau să îmbrace filozofia greacă în haine creștine. Astfel deerezii au fost gnosticismul, maniheismul. Acestora le-au răspuns apologeții, prin intermediul cărora doctrina și-a precizat contururile, devenind mai riguroasă. Ei s-au adresat evreilor sau statului roman pentru o încetare a persecuțiilor. Cei mai importanți apologeți creștini au fost Iustin Martirul, Tertulian și Origene.

Confruntările doctrinare au condus la necesitatea clarificării corpului de bază al credinței creștine, pentru aceasta episcopii începând să se reunească în adunări numite Concilii.

Vocația universală a creștinismului timpuriu

IMPERIUL ROMAN DEVINE CRESTIN

Procesul de împăcare între Biserica și Statul roman a început cu Constantin cel Mare. Fiul nelegitim al generalului Constantiu Chlorus și al unei creștine orientale cu numele de Elena, Constantin s-a antrenat la începutul sec. al IV-lea în războaiele pentru succesiunea imperială. În anul 312, înaintea confruntării militare cu Maxentius la Podul Milvius, Constantin a adoptat creștinismul, și pentru că dorea să dea o nouă unitate imperiului. El s-a angajat în politica de favorizare a creștinismului, acordând, prin Edictul de la Milano, libertatea de cult noii religii. În 325, din ordinul său are loc primul Conciliu ecumenic al Bisericii creștine la Niceea, având ca scop combaterea arianismului.

În 394, împăratul Theodosius face din creștinism singura religie oficială. Templele sunt transformate în biserici, iar Jocurile Olimpice sunt suspendate. Ultima lovitură dată „păgânismului” a avut loc în 529, când Iustinian a ordonat închiderea școlii de filozofie din Atena. De la acordarea libertății de cult la hegemonia noii religii nu trecuseră decât 2 secole. Împărații creștini încearcă să ștergă urmele politeismului și să instaureze o dogmă universală.

APARIȚIA REGURILOR DE CREDINȚĂ

Imperatiile romane care au o dogma religioasa unitara pentru intreg imperiul. Credintele si principiile noii religii sunt fixate acum intr-un sistem; este fixat, de asemenea, crezul, pentru a-i recunoaste si testa pe cei credinciosi. Dogmele nu reprezinta doar norme canonice nou-aparute, ci si rezumate ale doctrinelor biblice majore. Aceasta este epoca de aur a Parintilor Bisericii, care au inceput interpretarea Evangheliilor, cel mai important dintre ei fiind Augustin (354-430).

Tot acum apare monasticismul. Cei mai mari conducatori monastici au fost, in estul Europei, Pahomie (sec. al VI-lea). Ei au fondat manastiri ale caror principii conducatoare erau saracia, munca si ascultarea.

SUPERIORITATEA EPISCOPULUI ROMEI

In ierarhia bisericeasca, rangul de episcop este rangul suprem. Episcopul Romei castiga treptat supremația in raport cu ceilalti episcopi si ia titlul onorific de papa (papa se considera succesori al apostolului Petru, crucificat la Roma). După mutarea capitaliei imperiului la Constantinopol (300), pentru lung timp episcopul Romei a fost cea mai puternica persoana din Roma. Autoritatea sa a sporit si mai mult după ce, in 476, Imperiul roman de apus s-a destramat, aceasta intuite incarnand rezistenta impotriva navalirilor barbare.